

Irena Rudziewicz

Informacja o planowanej bibliografii puszkinowskiej w Instytucie Słowiańszczyzny Wschodniej WSP w Olsztynie

---

Acta Polono-Ruthenica 3, 393-397

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

VII. INFORMACJE, WYWIADY, SPRAWOZDANIA

Irena Rudziewicz
Olsztyn

Informacja o planowanej bibliografii puszkiniowskiej w Instytucie Słowiańszczyzny Wschodniej WSP w Olsztynie

Pomysł opracowania bibliografii obrazującej miejsce twórczości Aleksandra Puszkina w Polsce wiąże się z zorganizowaną w Olsztynie VII Międzynarodową Konferencją Naukową „Puszkini a Słowiańszczyzna”. Autorem pomysłu był profesor Bazyli Białokozowicz - przewodniczący Komitetu Organizacyjnego Konferencji i główny koordynator prac nad wyborem publikacji puszkiniowskich w Polsce. Podjęta próba opracowania bibliografii adnotowanej *Puszkini w Polsce* obejmuje lata 1976 - 1986 i jest kontynuacją opracowań Toporowskiego i Kołakowskiego - co należy podkreślić - w aspekcie czysto chronologicznym.

Praca Mariana Toporowskiego *Puszkini w Polsce. Zarys bibliograficzno-literacki* rejestr publikacji utworów Puszkina i prac polskich poświęconych poecie doprowadziła do roku 1949 włącznie. Publikacja *Puszkini w Polsce* pod redakcją Tadeusza Kołakowskiego zarejestrowała bogaty dorobek Puszkina, polskich tłumaczy, naukowców, literatów, uczonych, recenzentów, reżyserów, sprawozdawców, informatorów i popularyzatorów do końca 1975 roku. Zamiarem naszego Instytutu jest eksploracja wszelkich polskich puszkiniów i zestawienie ich w sposób chronologiczny do końca roku 1986, a w przyszłości być może z przedłużeniem do 1996 roku.

Zadaniem bibliografii jest możliwie wszechstronne ukazanie puszkini-

nianów i dlatego będzie zawierać zarówno rozprawy, monografie, książki, studia, artykuły naukowe, badawcze, popularnonaukowe, jak również wstępy i posłowania do wydawnictw książkowych o charakterze naukowym i popularnym, materiały z czasopism literackich, kulturalnych, społecznych i politycznych, z prasy codziennej ogólnokrajowej i regionalnej, a także recenzje literackie i teatralne, informacje i notki o nowościach wydawniczych i spektaklach, wspomnienia i reportaże, sprawozdania i streszczenia, analizy i komunikaty, przyczynki i opisy wystaw muzealnych, konkursów i festiwali.

Za podstawę poszukiwań wszelkich przekładów utworów Puszkina oraz prac krytycznych autorów polskich opublikowanych przede wszystkim w kraju, a w miarę możliwości i za granicą, przyjęto Polską Bibliografię Literacką, Bibliografię Zawartości Czasopism, Bibliografię Ruscystyki Polskiej, Przewodnik Bibliograficzny oraz bieżącą informację bibliograficzną. W całej publikacji zostanie zastosowany układ chronologiczny, a w ramach chronologii rocznej układ alfabetyczny według nazwisk autorów w kolejności alfabetu łacińskiego. W wypadku braku nazwiska autora hasło zarejestrowane będzie według pierwszej litery pierwszego wyrazu tytułu. Zastosuje się w zapisie pisownię zgodną z oryginałem.

Adnotacja bibliograficzna dotycząca druków zwartych zostanie opracowana według następujących zasad: nazwisko i imię (imiona) autora, tytuł (wraz z podtytułem), miejsce i rok wydania, liczba stron. W pracach zbiorowych i zespołowych podaje się tytuł zbioru, nazwisko redaktora (redaktorów) pracy zbiorowej oraz autora wstępu lub posłowania. Wobec tekstów w czasopismach zasada jest podobna. Po nazwisku autora i tytule umieści się nazwę pisma, rok, numer i strony. Wszelkie rozszyfrowane nazwiska, objaśnienia tytułów lub treści podane będą w nawiasach kwadratowych. Cudzysłów wykorzystano tylko przy tytułach czasopism i gazet.

W zamiarze będzie to monografia bibliograficzna łącząca właściwości bibliografii osobowej i przedmiotowej. Przekłady Puszkina zostaną wkomponowane do układu alfabetycznego przyjętego dla każdego roku pod hasłem „Puszkina” i nie będą wyodrębnione w osobny dział. Praca nie rości żadnych pretensji do uogólnień, stawiając przed sobą zadanie skompletowania materiałów o utworach Puszkina w Polsce w 160 rocznicę jego śmierci. W opisie edycji bibliograficznej adnotacje nie będą

zawierać sądów wartościujących, ograniczając się do opisu charakteru pozycji, ewentualnie tematu (przy braku wyraźnego jego zaznaczenia w tytule) i krótkiego przedstawienia problematyki. Do tomu zostanie włączony wspólny indeks nazwisk (autorski, przedmiotowy i osobowy). W miarę możliwości będą rozszyfrowane pełne imiona i nazwiska autorów.

W omawianym dziesięcioleciu wydano w Polsce dziesięć książek zawierających tłumaczenia utworów Puszkina. Były to trzy tomy wyboru poezji (w Warszawie - 1979; Wrocławiu - 1982; Krakowie - 1982); trzy książeczki utworów dla dzieci (tłumaczoną przez Grodzieńską *Bajkę o śpiącej królownie* - 1978; *Bajkę o rybaku i rybce* w różnych tłumaczeniach, w jedenastym wydaniu warszawskim - 1978 i pierwszym gdańskim - 1979; *Bajkę o carze Saltanie* - Warszawa 1984); jeden tom prozy (Warszawa 1985); tom listów (Warszawa 1976) oraz dwa wydania *Eugeniusza Oniegina* w Krakowie (1977) w tłumaczeniu Juliana Tuwima i Adama Ważyka oraz w Warszawie (1982) po raz dziewiąty w tłumaczeniu Ważyka. Tu należy odnotować i wydanie londyńskie poematu w przekładzie Tadeusza Bobińskiego w 1981 roku.

Jeśli można oceniać wydania według recenzji, to wymienione tytuły nie wzbudziły zainteresowania wśród krytyków. Jedyne wybory wierszy w wydaniu wrocławskim uzyskał jedną recenzję, a tłumaczenia dla dzieci były spożytkowane w inscenizacjach i spektaklach w różnych teatrach lalek w Polsce (w Łodzi, Opolu, Gdańsku, Wałbrzychu, w teatrach radia i telewizji), ciesząc się dużą popularnością wśród widzów i krytyków teatralnych, gdyż spektakle recenzowano w gazetach i czasopiśmie. Jedyne *Listy* w tłumaczeniu Toporowskiego cieszyły się uznaniem i popularnością, zyskując dziesięć recenzji w ciągu 1976 roku w różnych czasopiśmie i gazetach.

W ciągu dziesięciolecia były drukowane pojedyncze utwory Puszkina w różnych tłumaczeniach na łamach wielu pism, periodyków, a także w antologiach, zestawieniach, zbiorach poezji, zestawach poetyckich, wyborach utworów. Najczęściej spotykane wiersze to: *Kochałem panią...*, *Do Anny Kern*, *Kaukaz*, *Poeta*, *Prorok*, *Zimowy wieczór*, *Nie daj mi Panie...*, *Przebudzenie*, fragmenty *Połtawy*, *Rustana i Ludmiły*, *Eugeniusza Oniegina*. Niektóre z nich występowały jako pieśni z muzyką różnych kompozytorów na głosy i instrumenty.

Inaczej przedstawia się sprawa książek o życiu i twórczości Puszkina. W ciągu prezentowanego okresu takich prac było sześć i prawie wszystkie były omawiane, recenzowane i krytykowane wielokrotnie. Najwięcej zainteresowania wzbudziły trzy pozycje: *Puszkin żywy* Wikientija Wieriesajewa w tłumaczeniu Ałły Sarachanowej (Kraków 1978), która uzyskała dziesięć recenzji i *Kto zabił Puszkina?* Wiktora Woroszyłskiego (Warszawa 1993), również dziesięć recenzji oraz *Mój Puszkin* Anny Achmatowej w tłumaczeniu Ryszarda Przybyłskiego (Warszawa 1976) - pięć. Książki Adama Bezwińskiego, Andrzeja Dworskiego i Teresy Kaczkowskiej miały po dwie oceniające i omawiające pozycje.

Spora liczba publikacji powstawała z okazji różnych rocznic związanych z Puszkinem i organizowanych w związku z tym konferencji. Wygłaszane referaty były najczęściej publikowane w specjalnych zbiorach pokonferencyjnych. Przykładowo można tu wymienić sesje naukowe w 180 rocznicę urodzin poety zorganizowane we Wrocławiu, Krakowie, Bydgoszczy, Białymstoku, omawiane w sprawozdaniach, a materiały zostały opublikowane w poszczególnych tomach. Dużo prac naukowych, rozpraw literackich, analiz badawczych było poświęconych pojedynczym utworom zarówno poetyckim, jak i prozatorskim, często w porównaniu z twórczością polskich literatów. Autorzy prac badawczych wielokrotnie analizowali takie utwory jak: *Borys Godunow*, *Dama pikowa*, *Eugeniusz Oniegin*, *Córka kapitana*, *Połtawa*, *Jeździec miedziany*. Szczególnie często odnosili się polscy naukowcy do twórczości Puszkina i Mickiewicza.

Bez najmniejszej wątpliwości największa liczba publikacji to materiały krytyczne, literaturoznawcze i językoznawcze, historycznoliterackie zamieszczane w wydawnictwach uczelnianych. Są one bardzo różnorodne. Dotyczą zarówno utworów, życia, działalności i mało znanych aspektów biografii i twórczości poety, jak też mówią o nim w kontekście bardziej ogólnikowych opracowań teoretycznych i literackich. Przewodzą tu wydawnictwa ciągłe Uniwersytetu Wrocławskiego, Jagiellońskiego, Śląskiego, Gdańskiego, Warszawskiego, WSP w Rzeszowie, Bydgoszczy i Zielonej Górze. Dzienniki, tygodniki, gazety, pisma regionalne, periodyki o charakterze społeczno-kulturalnym i literackim zamieszczały materiały popularne, popularnonaukowe, przedruki i fragmenty utworów i ciekawych prac z wydań naukowych oraz informacje, sprawozdania

i recenzje z konkursów i festiwali poezji, wystaw, wieczornic, spotkań czy też wycieczek do miejsc zamieszkania Puszkina lub różnych muzeów jemu poświęconych.

Szeroko była komentowana w prasie wystawa „W kręgu Puszkina”, zorganizowana w Muzeum Literatury w Warszawie, często opisywano Muzeum Puszkina w Leningradzie i Moskwie, szczegółowo przedstawiano zarówno pomniki, jak i domy zajmowane przez poetę i jego rodzinę, rejestrowano wywiady z osobami związanymi z postacią Puszkina, często powracano do wsi Michajłowskoje zarówno z okazji puszkiniowskiego festiwalu pieśni, jak i pracy Muzeum. Te materiały można by określić jako szerzące, utrzymujące i powiększające kult osoby poety, jego twórczości i znaczenia. Do nich można by zaliczyć i wydawane w ciągu omawianego dziesięciolecia utwory innych pisarzy i prozaików poświęcone zarówno postaci rosyjskiego klasyka, jak też i tworzone pod jego wpływem.

W prasie polskiej były drukowane utwory poświęcone Puszkiniowi. Wśród nich znajdziemy wiersze Okudźawy, Achmadulinej, Achmatowej, Szalamowa, Rubcowa, Odojewskiego, Czykowani oraz prozę, prace teoretyczne i wspomnienia Błoka, Dostojewskiego, Zoszczenki, Leonowicza, a także wiele innych prac oraz utworów poetyckich i prozatorskich.

Justyna Cichocka
Olsztyn

Bołdino w życiu i twórczości Aleksandra Puszkina

Twórczością Aleksandra Puszkina interesuję się od dawna. Szczególnie ciekawy wydaje mi się okres „bołdinowskiej jesieni”, przez tak wielu krytyków uważany za największy fenomen w literaturze rosyjskiej. Precyzja artystyczna, niewiarygodna obfitość, genialna wręcz różnorodność wątków i form utworów, napisanych jesienią 1830 roku w, Bołdlinie wyróżniły ten okres w biografii wieszczki rosyjskiego. Zdumiewający przyływ energii pisarskiej przemawia za tym, aby traktować i rozpatrywać trzy jesienne miesiące owego roku jako samodzielny etap w twór-